Hyppönen Marjaana 15.11.2023

EU/YUTP/EDUSKUNNALLE TIEDOTTAMINEN/Neuvostoraportti ulkoasiainneuvostosta 13.11.2023

Kokous

Ulkoasiainneuvoston kokous 13.11.2023

Israelin ja sen lähialueen tilanteen suhteen keskustelu oli aiempaa yhtenäisempää. Taustalla oli 12.11. saavutettu yhteisymmärrys EU27-lausunnosta, jossa peräänkuulutetaan välittömiä humanitaarisia taukoja Gazaan. Keskustelussa kiinnitettiin huomiota EU:n rooliin Lähi-idän tilanteessa ja ”Day Afterissa”. Avun lisäksi EU:lla tulee olla geopoliittinen rooli ja selkeä rooli Lähi-idän poliittisessa prosessissa. Kahden valtion ratkaisua pidettiin ainoana mahdollisena mallina.

Venäjän hyökkäys Ukrainaan -asiakohdassa Borrell toivoi jäsenmaiden tukea Ukrainalle annettaville turvallisuussitoumuksille, jotta neuvottelut Ukrainan kanssa voidaan aloittaa pian. 12. pakotepaketti on valmisteilla. Keskusteltiin EU:n Ukraina-tuen eri työlinjoista ja korostettiin niillä etenemistä.

Armenia ja Azerbaidzhan tulisi saada sitoutettua uudelleen EU-vetoiseen neuvotteluprosessiin. Armenian tukeminen on EU:n toimien keskiössä. Azerbaidzhanille tulee antaa selvä viesti alueellisesta koskemattomuudesta, ja mahdolliset toimet johtaisivat EU:n vastatoimiin.

COP28puheenjohtaja kertoi ministereille COP-28-kokouksen tavoitteista.

Israelin ja sen lähialueen tilanne

Jäsenmaat pääsivät pitkien neuvottelujen jälkeen 12.11. yhteisymmärrykseen EU27-lausunnosta, jossa peräänkuulutetaan välittömiä humanitaarisia taukoja Gazaan. Borrell kertasi julkilausuman keskeiset viestit: humanitaaristen käytävien perustaminen, Israelin oikeus puolustautua kansainvälisen lain ja kansainvälisen humanitaarisen lain mukaisesti, panttivankien välitön vapauttaminen, sairaaloiden ja siviilikohteiden käyttö ihmiskilpinä. Lausunto muodostaa yhdessä lokakuun Eurooppa-neuvoston päätelmien kanssa EU:n yhteisen kannan tilanteeseen. Borrell alleviivasi, että Israelin on osoitettava pidättyväisyyttä sotatoimissaan Gazassa ja estettävä siirtokuntalaisten väkivaltaisuuksia Länsirannalla.

Borrell kertoi yhteydenpidostaan Yhdysvaltain ja alueen maiden kanssa. Samaan aikaan islamilaisen maailman mielipide on kääntymässä EU:ta vastaan. Useat EU:lle tärkeät valtiot ovat hyvin vastaanottavaisia Venäjän narratiiville EU:n kaksinaismoralismista. Sen vuoksi on tärkeää, että komission selvitystyö Palestiinalle annettavasta kehitysavusta valmistuu pikaisesti. Borrell kertoi aikomuksestaan matkustaa alueelle.

Komissio kertoi 10 milj. euron lisäyksestä YK:n palestiinalaispakolaisten avustusjärjestö UNRWA:lle. Lääkkeistä, vedestä ja ruoasta on pulaa Gazassa. Polttoainepula on johtanut sairaaloiden sulkemiseen. Polttoainepula vaikuttaa myös juomaveden tuotantoon ja jäteveden käsittelyyn. Komissio on järjestänyt yhteensä kymmenen rahtilentoa Egyptiin, josta avustustarvikkeita on toimitettu Rafan raja-aseman kautta Gazaan.

Jäsenmaiden välisessä keskustelussa asetelmat olivat ennallaan, mutta keskustelu oli hieman aiempaa yhtenäisempää EU27-lausunnon ansiosta. Keskustelussa peräänkuulutettiin yhtenäisyyden merkitystä EU:n uskottavuuden ja toimintakyvyn takaamiseksi. Keskustelu humanitaarisista tauoista ja tulitauosta korosti jälleen selkeitä jakolinjoja jäsenmaiden näkemyksissä. Jäsenmaat kertoivat Gazaan lähettämästään lisäavusta. Keskustelussa kiinnitettiin paljon huomiota EU:n rooliin Lähi-idän tilanteessa ja ”Day Afterissa”. Avun lisäksi EU:lla tulee olla geopoliittinen rooli ja selkeä rooli Lähi-idän poliittisessa prosessissa. Kahden valtion ratkaisua pidettiin ainoana oikeana ratkaisuna.

Borrell hahmotteli EU:n kehystä poliittiseen prosessiin, jossa Israelin ja lähi-alueiden ongelman ratkaisun kuusi reunaehtoa ovat Gazan väestöä ei pidä siirtää, Israelin ei tule miehittää Gaza, Hamasin ei tule jäädä Gazaan, Palestiinalaishallinnon tulee palata Gazaan, arabimaiden tulee osallistua vahvemmin poliittiseen prosessiin. EU:lla tulee olla selkeä rooli poliittisessa prosessissa.

Suomi korosti Gazan humanitaarisen tilanteen ratkaisemisen olevan tärkein prioriteetti. Kiitettiin Ranskaa humanitaarisen konferenssin koollekutsumisesta. Strategista viestintää tulee hyödyntää. EU:lla tulee geopoliittinen rooli ja selkeä rooli Lähi-idän poliittisessa prosessissa. Gaza, Länsiranta ja Jerusalem kuuluvat yhteen tulevassa poliittisessa ratkaisussa, jota tulee koordinoida Yhdysvaltain ja G7:n kanssa.

Venäjän sotilaallinen hyökkäys Ukrainaan

Asiakohdan alkuun etäyhteydellä osallistunut Ukrainan ulkoministeri Dmytro Kuleba kiitti EU:a tuestaan ja painotti, että sotilaallisen avun pääprioriteetti ovat edelleen tykistöammukset. Lyhyen aikavälin sotilaallisen avun lisäksi tarve on myös pitkän aikavälin strategiselle sitoutumiselle. Ukraina on valmis käynnistämään konsultaatiot EU:n turvallisuussitoumuksista. Kuleban mukaan EU:n vaikuttamistoimet kärsivät Lähi-itään liittyvistä kaksoisstandardisyytöksistä. Ukraina toivoo kansainvälisen tuen vahvistamista rauhanformulalle ja Grain from Ukraine -aloitteelle.

Borrell alusti toteamalla, että Euroopan rauhanrahaston (EPF) 8. tukipaketti tulisi hyväksyä ja ammustoimituksia lisätä. Ukrainan kanssa käytävät konsultaatiot turvallisuussitoumuksista on tarkoitus käynnistää joulukuun ensimmäisellä viikolla. Euroopan rauhanrahaston EPF:n Ukraina-kuori on niissä keskiössä. Euroopan rauhanrahaston, Euroopan unionin monivuotisen rahoituskehyksen (MFF) väliarvion ja turvallisuussitoumusten osalta tavoitteena on edelleen joulukuun Eurooppa-neuvosto. Komissio esittelee 12. pakotepaketin kuluvalla viikolla.

Jäsenmaiden välisessä keskustelussa painotettiin, että EU:n tulee systemaattisesti jatkaa tukeaan Ukrainalle. Jäsenmaat listasivat EU:n Ukraina-tuen työlinjoja ja tukivat niillä etenemistä: tuki talveen varautumiseksi, 12. pakotepaketin hyväksyminen, Venäjän jäädytettyjen varojen hyödyntäminen, vaatimukset 8. EPF-tukipaketin hyväksymisestä sekä tuki EPF:n kautta annettavalle uskottavalle ja pitkäjänteiselle sotilaalliselle tuelle. Osa jäsenmaista viittasi kaksoistandardeista käytävään keskusteluun todeten, että EU:n tulisi löytää yhtenäinen viesti, jonka avulla niitä voidaan torjua.

Suomen puheenvuorossa annettiin tuki turvallisuussitoumuksille, EPF:n 20 miljardin Ukraina-kuorlle, eurooppalaisen puolustusteollisuuden kehittämiselle ja etenemiselle 12. pakotepaketin kanssa ja

pakotteiden kiertämisen estämiselle. Puolustusmateriaalille kehittävät sisämarkkinat hyödyttäisivät EU:ta pitkällä aikavälillä. Komission suositusta Ukrainan jäsenyysneuvotteluiden avaamisesta on tervetullut. Suomi informoi lyhyesti myös tilanteesta Venäjän rajalla.

Armenia ja Azerbaidzhan

Azerbaidzhanin aseellinen hyökkäys Vuoristo-Karabahiin vaatii EU:lta toimia. Armenian humanitaariseen tilanteeseen vastaaminen on toimien ytimessä. Tärkeää on myös Vuoristo-Karabahin armenialaisväestön oikeuksien ja turvallisuuden takaaminen, ml. pakolaisten turvallisen paluun varmistaminen. EU sitoutuu suhteiden normalisoinnin edistämiseen. Tilanteen eskaloitumista ja heijastusvaikutuksia ei voida poissulkea. Lokakuun Eurooppa-neuvostossa annettiin selkeät suuntaviivat Armenian tukemiseksi, ja näitä toimia pyritään edistämään mm.; EPF-tuki; ja viisumihelpotusdialogin käynnistäminen. On myös tärkeää jatkaa yhteydenpitoa Azerbaidzhanin kanssa EU:n vahvojen viestien välittämiseksi. EU:n tulee toimia yhtenäisesti.

Komissio on antanut Armenialle humanitaarista apua yhteensä 12 miljoonaa euroa. Keskipitkän ja pitkän aikavälin tarpeisiin on mobilisoitu 15 miljoonaa euroa budjettitukea. Komissio antaa myös vahvan tuen Eurooppa-neuvoston puheenjohtajavetoiselle maiden välisten suhteiden normalisointiprosessille. Keskusteluyhteyden tulee jatkua molempien osapuolten kanssa.

Jäsenmaiden puheenvuoroissa annettiin laajalti tukea EUH:n esittämille työlinjoille sekä EU-raiteen normalisointiprosessin jatkumiselle. Azerbaidzhanille tulee antaa selvä viesti alueellisen koskemattomuudesta, ja mahdolliset toimet johtaisivat EU:n vastatoimiin. Azerbaidzhan tulisi saada sitoutettua uudelleen EU-vetoiseen neuvotteluprosessiin. Suomi korosti EU:n vahvaa viestiä Azerbaidzhanille, ettei Armenian alueellista koskemattomuutta tulee loukata. Suomi on valmis harkitsemaan eri vaihtoehtoja EU:n toimille ja tukee EU-raiteen normalisointiprosessia. Armenian kestokykyä tulee vahvistaa niin lyhyellä kuin pitkälläkin aikavälillä. Tämä on myös mahdollisuus lähentää EU:n ja Armenian suhteita.

Keskustelu COP28 puheenjohtaja Sultan Al Jaberin kanssa

COP28 puheenjohtaja Sultan Al Jaber kertoi, että tuleva COP-kokous on tärkein ilmastosopimuksen osapuolikokous sitten Pariisin 2015 kokouksen. Jaberi listasi seuraavat COP-kokouksen tavoitteet: reilu energiasiirtymä; ilmastorahoituksen korjaaminen; ihmiset, elämät ja toimeentulo agendan kärjessä; sekä inklusiivinen COP, jossa toimijat yhteiskunnan eri sektoreilta kokoontuvat saman pöydän ympärille.

Komissio kävi läpi EU:n tavoitteita COP-kokouksen osalta mm. ilmastonmuutoksen hillintä, rahoitus ja energiatehokkuus ja uusiutuva energia.

Lyhyessä keskustelussa muutama jäsenmaa nosti esiin fossiilisista polttoaineista luopumisen tarpeen ja kertoi myös omasta ilmastorahoituksestaan. Markkinat tarvitsevat viestin siitä, että tämä on uusiutuvan energian vuosisata.

Neuvoston yhteydessä järjestettiin myös EU-Länsi-Balkan –ulkoministerikokous.

Suomen edustajat
UMI Valtonen ja virkamiesvaltuuskunta